

CZU 343.13

INSTITUȚIA SPECIALISTULUI PRIN PRISMA ACREDITĂRII NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE

Lilian LUCHIN,

doctor în drept, conferențiar universitar,
Catedra „Procedură penală, criminalistică și securitate
informațională” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
ORCID: 0000-0001-7564-1185

Rezumat

Relațiile dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova s-au intensificat în ultimii ani, în planul de acțiuni fiind incluse mai multe obiective strategice și acțiuni concrete care necesită a fi implementate. Unul dintre obiectivele strategice este reforma justiției, unde un segment aparte îi revine standardizării anumitor domenii. În acest articol ne-am propus să evidențiem instituția specialistului prin prisma acreditării naționale și internaționale. Prin aceste abordări am scos în evidență oportunitatea acestui mecanism odată ce va fi implementat. De asemenea, au fost descrise abordările standardului, care vor asigura rezultate valide și pe termen lung vom obține o credibilitate din partea părților implicate într-un proces judiciar.

Cuvinte-cheie: management, standard, specialist, acreditare, metode, proceduri.

Summary

Relations between the European Union and the Republic of Moldova have intensified in recent years. The action plan includes several strategic objectives and concrete actions that need to be implemented. One of the strategic objectives is justice reform, where a separate segment belongs to the standardization of certain fields. In this article, we set out to highlight the institution of the specialist through the lens of national and international accreditation. Through these approaches, we highlighted the opportunity of this mechanism once it will be implemented. Also, the approaches of the standard were described, which will ensure valid results and in the long term we will gain credibility from the parties involved in a judicial process.

Keywords: management, standard, specialist, accreditation, methods, procedures.

Introducere. Într-un stat de drept justiția este pilonul primordial în care cetățenii trebuie să aibă o încredere incontestabilă. Indiferent de care proces judiciar este vorba acest pilon trebuie să fie unul sigur și stabil, prin care cetățenii să se bucure de numeroase libertăți și măsuri de protecție a drepturilor lor – drepturi personale, civile, politice, economice și sociale.

Toți cetățenii au aceleași drepturi fundamentale, bazate pe valorile egalității, nediscriminării, incluziunii, demnității umane, libertății și democrației.

În Republica Moldova aceste valori sunt consolidate și protejate de statul de drept, consfințite prin Constituție. Dreptul la un proces echitabil, privit ca o garanție procedurală a drepturilor și libertăților persoanei, este cel care asigură supremația dreptului într-o societate democratică, precum și protecția individului împotriva posibilelor abuzuri ale autorităților judiciare.

Instituția specialistului este una deosebită deoarece prin implicarea acestor subiecți în procesele judiciare ca finalitate se acumulează acel probatoriu, care este unul esențial și necesar în desfășurarea unui proces echitabil. Acest probatoriu obținut prin implicarea specialiștilor trebuie să corespundă principiului legalității ca ulterior aceste probe să fie admisibile în procesul judiciar.

Pornind de la importanța acestui subiect într-un proces judiciar în diverse lucrări opiniile savanților sunt împărțite privind implicarea specialiștilor în procesele judiciare. În legislația procesuală autohtonă se utilizează noțiunea de specialist foarte vag, mai cu seamă nu este pe bune explicat aspectul cunoștințelor speciale ale specialistului într-un anumit domeniu.

Dacă facem o paralelă cu instituția expertului judiciar, unde foarte explicit sunt redate toate subtilitățile cum ar fi: studii superioare în domeniu, înscrierea în registru de stat a experților judiciari și deținerea licenței pentru exercitarea profesiei de expert judiciar [4], atunci în cazul specialistului careva rigorii lipsesc. Pe de altă parte alți savanți susțin că nu este necesitate de atâtea rigorii, deoarece specialistul este un subiect abilitat cu cunoștințe înguste într-un domeniu. Pe baza acestor cunoștințe și deprinderi speciale pe care le posedă, specialistul acordă ajutorul necesar organului de urmărire penală, organului de constatare sau instanței de judecată cu excepția implicării în procesul penal ca specialist în probleme juridice [1].

În mod tradițional, sarcina principală a unui specialist este de a asista la depistarea, fixarea și ridicarea urmelor în timpul acțiunilor de urmărire penală, utilizarea echipamentelor speciale în acest scop și furnizarea, dacă este necesar, de consultații și opinii asupra problemelor care urmează a fi soluționate.

Totuși instituția specialistului este una prioritară și de aceea este o necesitate stringentă de a face careva clarificări. În ceea ce ține de stabilirea unui sistem de management privind activitatea sa în procesul judiciar este una oportună și suntem convinși că o astfel de abordare o va poziționa pe o treaptă mai înaltă.

Făcând o claritate în acest domeniu cu siguranță putem confirma că organul judiciar nu are nici un instrument de verificare a cunoștințelor specialistului. Singurul lucru aplicabil este diploma de licență, dar în unele situații și acest document nu ne poate adevăra despre calitățile profesionale ale subiectului. Pe lângă cunoștințele teoretice pe care le are specialistul mai

este nevoie și de aplicarea acestor cunoștințe la modul practic.

Făcând o trimitere la standardele internaționale în domeniu vedem despre o creștere a numărului de țări privind acreditarea la standardul ISO/CEI 17020 destinat pentru acreditarea organismelor de inspecție. ILAC este autoritatea internațională privind acreditarea laboratoarelor și a organismelor de inspecție, ai cărei membri sunt organisme de acreditare și organizații reprezentând părți interesate din întreaga lume. Acreditarea laboratoarelor și organismelor de inspecție sprijină activitățile în cadrul și între economii inclusiv comerțul, protecția sănătății, securității și mediului în beneficiul public. Scopul său fundamental este de a da încredere în competența organismelor care sprijină aceste activități [2].

În baza acestui standard persoanele care au ca scop folosirea cunoștințelor speciale să fie organizate ca structură, să aibă un management adecvat, dotări tehnice și evident metode și proceduri de inspecție. Sistemul de management al calității poate fi definit ca un ansamblu de acțiuni și măsuri planificate referitoare la calitate, care garantează că produsul realizat îndeplinește condițiile de calitate prescrise de o documentație elaborată în conformitate cu standardele europene (EN) sau internaționale (ISO) [3, p. 1].

În Republica Moldova, după cum am menționat anterior, instituția specialistului nu are nici o formă de organizare doar cu excepția Inspectoratului General al Poliției, unde în fiecare Inspectorat de Poliție local sunt funcții de ofițer criminalist care exercită rolul specialiștilor la investigarea infracțiunilor. Dacă să facem o paralelă cu legislația națională atunci cea mai desfășurată descriere a specialistului este doar în Codul de procedură penală a RM. Dar și aici nu este o clarificare de cunoștințe speciale, procedura de verificare a cunoștințelor specialistului etc. Din aceste considerente credem că și în Republica Moldova ar fi o necesitate de a se introduce un standard de management ce ar viza instituția specialistului, pentru că această situație va crește calitatea cercetărilor pe diverse domenii.

Prin implementarea standardului ISO/CEI 17020 care totuși este unul de recomandare, ar putea fi instituite anumite cerințe. Cerințe care credem că sunt oportune și într-un viitor foarte apropiat va da roade. Una dintre primele cerințe este imparțialitatea și independența. În acest standard orice implicare a specialiștilor presupune să fie independenți și imparțiali, deoarece prin asta se poate elimina conflictele de interese și asigurarea obiectivității activităților sale de inspecție. Impunerea personalului care intervin ca specialiști să fie independenți și imparțiali presupune excluderea oricăror relații care ar afecta aceste principii. Relațiile pot fi de diversă natură ca: relația cu organizația mamă, cu departamente din cadrul aceleiași organizație, organizații conexe, relații cu clienții etc.

Un alt pilon pe care se sprijină acest standard este structura entității.

O organizare adecvată cu un management corespunzător duce la efectuarea într-un mod competent a tuturor activităților desfășurate de specialiști. Prin acest management structurat personalul trebuie să-și mențină capacitatea și competența de a desfășura activitățile de inspecție inclusiv și cele desfășurate rar. Cercetările efectuate rar în cadrul unui organism bine structurat pot fi realizate periodic prin simulare. Prin aceste mecanisme personalul este cu cunoștințele la zi relevante să furnizeze informații autentice, și trebuie să aibă competența tehnică necesară pentru a înțelege toate aspectele importante implicate în efectuarea activităților de inspecție.

Față de personalul implicat sunt înaintate cerințe de competență care trebui să includă cunoștințe privind sistemul de management al organismului de inspecție și abilitatea de a implementa atât procedurile administrative cât și cele tehnice aplicabile activităților efectuate [5, p. 168]. Identificarea nevoilor de instruire pentru fiecare persoană ar trebui să aibă loc la intervale regulate. Aceasta este un obiectiv major în asigurarea consecvenței și încrederii în rezultatele inspecțiilor. Pentru a fi considerate suficiente, dovezile că inspectorul lucrează în mod continuu competent ar trebui confirmate de o combinație de informații cum ar fi: efectuarea în mod satisfăcător a examinărilor; rezultate pozitive ale analizei rapoartelor, interviurilor, inspecțiilor simulate și alte evaluări ale performanței; rezultate pozitive ale evaluărilor separate pentru a confirma rezultatul inspecțiilor; rezultate pozitive ale tutelării și instruirii; absența reclamațiilor și rezultate satisfăcătoare ale evaluărilor prin asistare ale unui organism competent.

Pe lângă personalul abilitat cu cunoștințe în domeniu cu siguranță este necesar ca entitatea să fie dotată tehnic cu echipament corespunzător. Există unele inspecții care necesită să fie efectuate cu diverse mijloace tehnice. Aplicând aceste mijloace tehnice vom crește încrederea în rezultatele obținute datorită faptului că și aceste mijloace tehnice folosite la rândul lor sunt supuse unor verificări metrologice periodice.

O altă cerință care se referă la procesul de activitate este elaborarea unor metode și proceduri de inspecție. Elaborarea acestor metode și proceduri țin de anumite standarde de calitate. Entitatea trebuie să utilizeze tehnici și proceduri adecvate pentru toate lucrările și, după caz, pentru evaluarea incertitudinii de măsurare și metode statistice pentru analiza datelor. Toate procedurile și documentația aferentă, cum ar fi instrucțiunile, standardele, liniile directe și datele de referință legate de lucrările de laborator urmează să fie actualizate și disponibile pentru personal. Se recomandă utilizarea metodelor menționate în standardele internaționale, regionale sau naționale, cele propuse de organizații recunoscute sau publicate în articole științifice, jurnale de specialitate sau specificate de producătorul echipamentului.

În sistemul de management al entității mai există și alte cerințe ce țin

de controlul datelor și gestionarea informației, documentația aplicată, tratarea riscurilor și oportunităților, auditul intern etc.

Așadar, în concluzie deducem că sistemul de management al calității este acea parte a sistemului de management al organizației, orientată către obținerea rezultatelor, în raport cu obiectivele calității, pentru satisfacerea necesităților, așteptărilor și cerințelor părților interesate, după caz. Dezvoltarea și implementarea sistemului de management al calității include stabilirea politicii referitoare la calitate și a obiectivelor calității, a planificării calității, a controlului calității, a asigurării calității și a îmbunătățirii calității.

Referințe bibliografice

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. nr. 122-XV din 14 martie 2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 28.12.2012, nr. 273-279.
2. ILAC-G19:06/2022. Modules in a Forensic Science Process.
3. Ionescu C. Legislația și auditarea sistemelor calității. Editura Performantica, Iași, 2007.
4. Legea nr. 68 din 14.04.2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar // Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 157-162/316 din 10.06.2016.
5. Нестеров А.В. Методология объективизации судебно- экспертной деятельности как фактор повышения доказательственного значения результатов судебной экспертизы. Теория и практика судебной экспертизы. 2015. (4(40)):166-170.